

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. XIII. De animaduersione in Iudices.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

de pr. ab. sal. l. 10. maturè perpensis meritis. Hodie vbiq̄ue fere terrarum Principes non sufficiunt aulicis oneribus, cum & olim domaniales redditus bellis insuper gerendis sufficerent. tributa populorū, subsidia belli, etiam in alias causas abeunt, vt vix digna Iudicum stipendia à fisco solui queant, vix dum alicubi pars aliqua nisi ex mulctis, aliisque id genus subsidiis, maxime in Gallia. vbi etiam ipsa Iudicum officia sub hasta veneunt, & qui emunt, vtinam mercaturæ suæ incremento lites non seminent! Magna profectò olim stipendia fuisse Iudicum discimus ex *tit. Cod. de Annon. & capitat.* atque aliunde passim.

2. Magistratus in provinciis cunctis instruebantur necessariis. Vetus institutum fuit, vt Resp. Præsidibus annonas, & pecoribus eorum alimenta subministraret. *l. 2. C. de curs. publ.* quin & Magistratus exeuntes mulis, tabernaculisque, & omni supellectili instruebantur. *Li. lib. 52.* Augustus verò magistratui prouinciarum pro supellectili ac cæteris necessariis certam pecuniam numerauit. vnde vtensilia locari desierunt. ita vt postea cum Iudices promouerentur, argento, & necessariis intruerentur, mulis, vestibis forensibus, domesticis, balnearibus, coquis, & si vxores non haberent, concubinis.

3. In officiis occisi remuneratio. Quòd si quem in exercitio officij sui occidi contingat, officium eius hæredibus relinquendum est, vt iudicatum refert in apparitoribus Loiseau, *des offices l. 1. c. 12. n. 33.* quod & decimum in militibus, *tit. de filiis officialium qui in bello moriuntur. C. lib. 12.* Hi enim qui pro Rep. ceciderunt, in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur. *§. filiis. Inst. de excus. tur.* eiusmodi mortuorum vitam in memoria viuorum positam esse inquit Cicero *Phil. 7.*

CAPVT XIII.

De animaduersione in Iudices.

1. Magni magistratus officij tempore non accusantur. **Q**ui de appellationibus cognoscunt, sententiâs emendant, nonnumquam & ipsos Iudices pro sua religione, si per dolum aut sordes eas dictauerint, aut aliâs litem fecerint suam. nam quo rectius iudicent, non desunt leges vltrices. quominus tamen Auctoritas Iudicum vilesceret, eius saltem qui imperium habebat, & iubere poterat in carcerem duci, durante magistratū in jus vocari, vel accusari is non poterat. *l. 2. D. de in ius vocand.* quanquam Panicirulus in *Commentariis ad Notitiam Imperij de magistratibus municipalibus c. 8. in fin.*

fn. de duumiris idem, dum magistratu fungebantur, afferit. *per l. pars litter. 48. D. de Iudic.* quam non de solis Atheniensibus magistratibus, vt Alciat. *dispunc. 4. c. 6.* nec de Prætoribus, aut Præsidibus, vt alij, sed de omnibus magistratibus municipalibus, qui à Græcis *ἀγορῆτες* vocabantur, intelligit.

Præsides quidem alioue nomine prouinciarum rectores, deposito magistratu per dies quinquaginta in prouincia manere debebant, responsuri omnibus qui de eis quererentur. Ita etiam Borel. *lib. 1. de magistr. c. 12. in fin.* refert practicam magne Curie Neapolitanæ, quòd pendenti officio accusatus de concernentibus administrationem, liberetur cautione de stando iuri, tempore syndicatus, in quod Curia causam remittit, rectius, quàm quòd alij paulò antè ab ipso citati, suspendendum magistratum putant statim atque accusatur; eum verbi gratiâ qui perpetuus est; nam Zeno *in l. vlt. C. vbi senatores.* statuit, ne qui in crimen vocati ante probationes, iniurias patiantur. Ideoque si illustri dignitate fulserint, *sedendi quoque, inquit, in aliqua secretarij parte, quæ Iudicibus inferior, altercantibus superior esse videatur, habeant licentiam. & iterum, sedendi cum celebratur cognitio in secretariis iudicantium ius consequantur.* cuius legis formam in iudicando Duce Bironio seruasse scribitur senatus Paris. Vetatur vel excandescere Iudex aduersus eos, quos malos putat. *l. 19. D. de offic. præs. Disertè etiâ Papin. in l. libertus. §. in quæst. D. ad municipal. Magistratus, inquit, capitalis criminis accusati pristinam dignitatem interim retinent.* tamen illius legis dispositione in Gallia non seruari refert, & queritur Loiseau *des offices, lib. 1. c. 14.* vbi latè incommoda tum suspensionis accusatorum, tum inquisitionis aduersariorum, tum nouimembris rigoris, quem Gallica praxis & fere nostra exercet contra accusatos, supra quam iure Romano permissum sit.

Enimurò vt abusus Gallicis Iudiciis absint, vt optandum est, ita neque eò concedendum, vt nulli cognitioni magistratuum actiones subiici censeantur; ne impunitatis confidentiâ laxatis habenis in innoxios grassentur; fas atque nefas pari loco habeant; ne populum concutiant liberè, si repetundarum agi cum iis non possit. ne pecuniam publicam interuertant, si de peculatu teneri non possint: ne fictis criminibus insontes supplantent, si falsi accusationem non vereantur. ne per sordes, supinam imprudentiâ iudicent, si litem suam facere non possint, & in vicem aduersarij succedere, *l. vlt. D. de extraordinar.*

2.

Accusatis
vsque ad
sententiam
dignitas
seruatur.

3.

Esti praxis
multis locis
contraria.

4.

Sed ea vitæ
temperanda.

O

cogn.

cogn. vel quantum videbitur religioni iudicantis teneri illi, qui iniquo iudicio læsus est.

5. Sed ut redeamus ad accusatum Magistratum; ut neque suspendi eius exercitium durante accusatione æquum est, ita neque in perpetua spatia criminalem questionem protrahi, sed intra annum olim, & biennium saltem, ex prorogatione Iustiniiani terminari oportebat. *tit. ut intra certum tempus criminalis questio terminetur*, ne perpetuo Respub. careat viro, ad res agendas idoneo. quamobrẽ solo anni lapsu reus delatus absolutus erat, & promotionis capax, qui non damnabatur. *l. reus delatus*

6. *D. de mun. & honor.* Et per sacros Canones enormia tantum quædam crimina id privilegij habent, ut clericus accusatus à sacris functionibus abstinere debeat, donec se purgauerit, ut hæresis, simonia, &c. alioquin pœna suspensionis non nisi causã cognita irrogatur. *c. Presbyter 15. q. 6. versic. & quod nisi fecerit, interim non videmus suo debere Presbyterum, vel diaconum officio privari.* Sic & constitutum est, ne clerici deficient ab Episcopo accusato, priusquam sub luce obiecta constiterint, & sententiã damnatus sit, *c. 1. & 2. 8. q. 4.* Rectè igitur Iudices post depositum magistratum 50. dies in prouincia commorari debebant, eorumque Consiliarij, Cancellarij, & Ministri. *l. 3. de assess. ius tamen dicebant vsque ad aduentum successoris. l. 10. de off. proconsul. nec prius deponere imperiũ decessor, quam successor in Metropolim venerat, licet prouinciã attigerat. l. 1. de off. præf. Aug. non tamẽ ultra tres menses poterat herere. l. 2. ad l. Iul. Maiest. Dion. l. 53.* & quod notandũ morosis Iudicibus, huiusmodi controuersia ciuilitè vel criminaliter ventilatã intra viginti dierum spatium debebant terminari. *l. 1. de off. diuers. Iud. Ex diuerso autem, inquit Iustinianus in Auth. ut Iudices sine quoquo suff. etiam pœnis eos omnium amarissimis subiugamus, si eos qui puris vsi sunt manibus, & fiscalium exactiõnem cum omni detulerint subtilitate, postea deponentes administrationem iniuriari præsumperint, & non cum omni fauore post legitimũ tempus prouinciam relinquentes deduxerint.*

7. Hodie Iudiciorum antiqua ratio contra Magistratu functiones obsoleta est, quæ olim potentissimos quamuis in officio retinebat, vel audaciam præuaricatorum insigniter multabat, morte, exilio, vel aliã pro meritis pœnã: successit in monarchia Hispaniã vsus mittendi in prouincias qui inquirant in acta Præsidiũ, aliorumue Iudicũ, & qui ea quæ cõperta sunt ad Conciliũ regiũ referant, pro ea gente in Hispania institutũ. cuius iudicio bene

*Deposito
magistratu
per 50. dies
in prouin-
cia moran-
dam.*

*Inquisitio
in Iudices
Hispana.*

bene meriti liberaliter munerantur: qui autem negligenter versati sunt, deside abiectoque animo officium administrant, vel iniquè sunt grassati, pro demerito castigantur. *que, inquit Bellus, profectò præcipua est causa & ratio, quâ sacratissima hæc Corona conseruatur, & magis indies exaltatur. an æquè hodie præmia & pœnæ pro meritis dentur, & Coronæ bene sit Bellus alius examinet.*

Alexander Seuerus solebat dicere, paratos se semper digitos gerere, vt si quem Iudicem improbum obuium haberet, oculos ei erueret. optimè; nullum enim malum grauiùs affligere potest Remp. quàm Iudicum improbitas; quid enim si à quibus medicina expectatur, venenum præbeatur; à quibus vera doctrina, falsa doceatur? quo argumento Christus, si sal infatuatum fuerit, in quo salietur? numquam ergo nimia esse potest in Iudices inspectio, vigilantia, animaduersio. Primum Reges ipsi, atque Principes vniuersim eam curam suam esse putent, deinde magni sub ipsis magistratus, atque gradatim inferiores singuli in suos, atque in primis Ecclesiastici, quos ipsos Episcoporum titulus iam ab Apostolis vsurpatus, id est speculatorum, functionis suæ monet, & singuli quidem quatenus eis auctoritas commissa est, scilicet Archiepiscopis monendi, corrigendi Episcopis, non amouendi data nunc est auctoritas, sed in grauioribus causam instruendi, & ad Sedem Apostolicam instructâ mittendi, quæ definitiuum calculum ferat. Trid. *ses. 24. c. 5. s. 13. c. 6. 7. 8. sic l. 2. de off. præf. August. Præfectus, inquit, Prætorio augustalis ordinariorum sub se Iudicum examinandi flagitia, & super his referendi, non amouendi, vel puniendi habeat potestatem. & iterum, l. 1. de off. Com. sac. larg. Palatinis, inquit, hæc cura debet esse præcipua, vt periculo proprio notariis destinatis super negligentia Iudicum, si ita res exegerit, conquerantur, ne eorum sit impunita desidia. Ex aduerso tamen aliud statutum est in Præf. Prætorio Orientis l. 3. dict. tit. Si quos, inquit, Iudices, vel propter aduersam corporis valerudinem, vel propter negligentiam vel furtum, vel simile aliquod officium sublimitas tua inutiles esse reperiatur: his ab administratione remotis & vice eorum aliis subrogatis, furibusque pœnis legitimis subactis, ad nostræ mansuetudinis sententiam non crimina, sed vindicta referatur. Nullus ergo præscriptum Iurisdictionis suæ modum excedat, diligentem suorum inspectionem negligat nullus. si quis scintillam neglexerit, quæ inde incendiū excitarit, & humanis & diuinis legibus resarciendo detrimento erit obstructus.*

Prudenter etiam suprascriptis de causis cautum erat, ne

8.

In Iudices
animarum
uersio.

9.

O 2

prouin-

Ne Iudic
in provin
cia nego
centur.

provinciarum rectores extra ea, quæ ad victum pertinent, quidpiam emerent, ipsi, vel qui circa eos erant: aliâsue contraherent, donationesve reciperent, etiam per interpositam personâ, nec ratificari eæ possent, quamvis consensu post depositos fasces adiecto, vel quinquennij lapsu *l. 1. de contrac. Iud.* sed & illud prudenter non minus Senatus-consulto cauebatur, vt de his quæ provincias regentes, comites, aut liberti eorum, antequam in provinciam venerint, contraxerant, parcissimè ius diceretur. *l. 16. de off. præsid.* ita vt præter victus commercia quæ vitari non possunt, nulla daretur ansa aut vmbra Iudicibus malè in administratione versandi, & puris seruatis manibus iudicia & munia iustè & sanctè exercerent; si fecus accidisset, minas legum non euaderent.

10.
Episcopi
circa Iudi
ces vigilare
etiam iu
bentur.

Sed & quò plenius contra malignitatem Iudicum provide-
retur, Iustin. *in Auth. vt Iud. sine quoque suffragio.* postquam mul-
tis eos monitis & mandatis instruxerat, in fine addidit edi-
ctū ad omnes Episcopos: *Tua, inquit, igitur sit reuerentia, & ca-
terorum, hæc custodire: & si quid transcendatur à Iudicibus, ad nos re-
ferre, vt nihil contemnatur horum quæ sanctè à nobis statuta sunt. &
iterum, in Auth. vt nulli Iudicum liceat habere loci seruatorem. Om-
nem, inquit, damus licentiam locorum sanctissimis Episcopis & Pri-
matibus ciuitatum, huiusmodi præsumptiones prohibere, & studere, vt
hæc omnia sine impedimento & sine dispendio secundum legem virtutum
procedant, & de his nobis nuntiare.* Sed neque id tantum per for-
mam facultatis, aut moniti Iustin. proloquitur, sed addit: *Vos
autem si negligentes non referatis, rationem reddetis apud Deum pro
aliorum iniustitia, si quod non agnoscentibus nobis damnum apud vos
hominibus inferatur. Sed oportet presentes vos provincijs, & proijs,
ac reliquis detestantes manifestos nobis facere & rectos Iudices &
transcendentes hanc legem nostram, quatenus utrosque cognoscentes,
hos quidem puniamus, illis autem repensemus. Quinimò Iudices per
Episcopos ad officium adiguntur Auth. vt differentes Iudices
audire interpellantium allegationes, cogantur ab Episcopis hoc agere.
& vltèrius *ibid. c. 1. Iubemus sanctissimum Archiepiscopum audire cum
clarissimo Iudice, vt ambo per amicabilem conuentū dissoluant quæ dubia
sunt. & infra: si tamen contigerit quendam nostrorum sibiectorum ab
ipso clarissimo provincie Iudice lædi, iubemus eum adire sanctissimum
illius ciuitatis Episcopum, & ipsum indicare inter clarissimum illius pro-
vincie Iudicem & eum qui putatur lædi ab eo. Enimverò nescio an
odiosa magis hæc essent hodie si fierent; an damnosa sint,
quia non fiunt.**